

TYSIĄC
ODŁAMKÓW
CIEBIE

CLAUDIA GRAY

Księga tysiąca i jednego wszechświata

nimfa bagienna



Motyw równoległych rzeczywistości jest względnie wyeksploatowany w kulturze popularnej. Historie o istnieniu różnych światów czy wędrówce między nimi jest znany masowemu odbiorcy nie tylko literatury (cykl „Mroczna wieża” Stephena Kinga czy seria „Długa Ziemia” Terry’ego Pratchetta i Stephena Baxtera), lecz również kina (trylogia „Matrix” rodzeństwa Wachowskich czy „Family Man” Bretta Ratnera) i telewizji (serial „Przebudzenie”), a także komiksu („1602” Neila Gaimana, Andy’ego Kuberta i Richarda Isanove’a). W konsekwencji podejmowanie tematu alternatywnych wymiarów jest rzeczą mocno ryzykowną, bowiem trzeba nieprzeciętnych zdolności, by w natłoku upublicznianych w różnych mediach utworów nadać fabule własny oryginalny rys.

Wyzwanie podjęła Claudia Gray, pisząc „Tysiąc odłamków ciebie”. Główną bohaterką powieści jest Marguerite Caine – utalentowana plastyczka. Jej rodzice, Sophia i Henry, to para naukowców i zarazem geniuszy. Nie tylko udowodnili istnienie bliźniaczych uniwersów, lecz również stworzyli urządzenie zwane Firebirdem, umożliwiające przemieszczanie się między paralelnymi światami. Niestety, szczęśliwą passę przerywa niespodziewana zdrada jednego z najbliższych współpracowników państwa Caine, Paula Markova, który nie tylko wykrada notatki i wspomnianą maszynę, lecz również morduje profesora Henry’ego. W ślad za uciekinierem z pragnienia zemsty wyrusza Marguerite i drugi z asystentów, Theo Brek. Ich pościg nie wiedzie jednak prostą drogą, ale wzdłuż historii, które gdzieś kiedyś mogły być lub wydarzyły się.

„Tysiąc odłamków ciebie”, klasyfikowana jako fantastyka, w porywach być może nazywana nawet fantastyką naukową, jest w rzeczywistości powieścią przygodową ze szczytkowymi elementami kryminału oraz wiodącym wątkiem uczuciowym. Fantastyka to tak naprawdę nieistotne tło, ograniczające się właściwie do podróży między różnymi wersjami Ziemi, w przypadku których raz nastąpiła technologiczna rewolucja, a raz niekoniecznie; ewentualnie doszło do katastrofy ekologicznej. Przy tym autorka bardzo sprytnie rozwiązuje problem wyjaśnienia zagadnień związanych z istnieniem innych rzeczywistości, przemieszczania się pomiędzy nimi czy konstrukcji i zasad funkcjonowania Firebirda. Protagonistka (a zarazem narratorka opowieści) stwierdza po prostu, że nie ma pojęcia o naukach ścisłych, nie zna się tym samym na pracy swoich rodziców, a jedynie korzysta z możliwości, jakie dają jej efekty.

Cała historia skupia się na relacjach między Marguerite, Paulem oraz Theo. Fakt, że podróż między

alternatywnymi wymiarami oznacza przeniesienie świadomości do innego ciała tej samej osoby powoduje, że niezależnie od okoliczności postacie zachowują się ciągle tak samo. Wydaje się, że pisarka zaprzepaściła możliwość pokazania, jak zmienia się przynajmniej jakiś fragment osobowości występujących osób. Podkreślenie ich odrębnych umiejętności – na przykład w zakresie języków obcych – jest pójściem na literacką łatwiznę. Z kolei konstrukcja charakterologiczna asystentów państwa Caine opiera się wyraźnie o dychotomiczne ujęcie. O ile obaj są wyjątkowo utalentowanymi młodymi mężczyznami, o tyle Theo przedstawiany jest jako atrakcyjny i przebojowy, niestroniący od różnego rodzaju uciech i używek dwudziestokilkulatek, natomiast Paul sprawia wrażenie raczej milczącego, nieciekawego i pozbawionego społecznych kompetencji introwertyka. Czytelnik ma zatem łatwe zadanie w ulokowaniu sympatii i antypatii.

Poczynione przez autorkę zabiegi mają kryć drugie, nie tak znowu niespodziewane, dno. Następujące zwroty akcji, których w powieści jest kilka, są prawie od początku oczekiwane. A to dlatego, że pewne wykorzystane przewodnie myśli są zbyt oczywiste. Niestety, Claudia Gray w konstrukcji „Tysiąc odłamków ciebie” zatrzymuje się nawet nie w połowie, co na początku drogi. Intrygujące pomysły są pozostawione wyłącznie na etapie inicjacji. Na przykład Gray nie rozwija kwestii technologicznych, kulturowych czy społecznych w alternatywnych rzeczywistościach, co mogłoby być naprawdę ciekawe.

„Tysiąc odłamków ciebie” stanowi otwarcie trylogii Firebirda. Pierwsza część, o ile nie budzi wątpliwości ze względów warsztatowych, o tyle nie może w żadnym wypadku wywoływać entuzjazmu odnośnie spodziewanej przyszłej treści. Z dużą dozą prawdopodobieństwa graniczącego niemal z pewnością można przypuszczać, jak potoczą się dalsze losy miłosnego trójkąta. Nie oznacza to w żadnym razie, że książka jest szczególnie zła. Okazuje się natomiast dziełem umiarkowanie przyjemnym w lekturze, ale mizernym pod względem intelektualnym.

To już właściwie truizm, ale warto przypomnieć, że kultura popularna odtwarza schematy i stereotypy funkcjonujące w danym społeczeństwie. Jednocześnie wpływa na ich kształt, a przede wszystkim utrwalenie. Powieści takie jak „Tysiąc odłamków ciebie” – proste i lekkie – mogą szczególnie wpływać na czytelników. A obraz ról społecznych, jaki się z nich wyłania, nie jest korzystny dla kobiet. Główna bohaterka przedstawiona jest jako nieco infantylna dziewczyna, posiadająca co prawda umiejętności w zakresie sztuk pięknych, ale niemająca pojęcia o naukach ścisłych. Z tego powodu traktowana jest przez najbliższych znajomych – mężczyzn – z przysłowiowym przymrużeniem oka. Co więcej, sama stwierdza, że tego typu rzeczy jej nie interesują, za to chętnie skupia się na emocjach odczuwanych względem dwóch występujących w książce partnerów.

W fantastyce ta specyficzna tendencja znajduje coraz większe grono zwolenników; chyba mniej więcej od czasu ukazania się i popularności cyklu „Zmierzch” (Claudia Gray jest zresztą autorką wpisującą się w wampiryczną romansową sagę serią „Wiecznej nocy”). Co paradoksalne, w zdecydowanej większości to same pisarki tworzą obraz wykluczający je z zajmowania eksponowanych pozycji w wykreowanych społeczeństwach. To smutne, że gatunek mający nierzadko pozytywny wpływ na zachodzące w rzeczywistości zmiany, zaczyna odwracać się od wypracowanych przez siebie osiągnięć.

Maciej Tomczak

Autor: Claudia Gray

Tytuł: „Tysiąc odłamków ciebie”

Tłumacz: Małgorzata Kaczorowska

Wydawnictwo: Jaguar 2017

Stron: 366

Cena: 44,99 zł